

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side	2
Program for årsmødet 2005	side	3
Hovedbestyrelsesmødet	side	4
EU's landbrugsreform	side	5
Lundgård ved Løgstør	side	6
Alstrupgård	side	10
Stenalt	side	11
Nyt fra kredsene	side	14
Tilmeldingsblanket til årsmødet 2005	side	15
Bønder på en klippeø	side	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

februar-marts 2005

Nr. 374 - 61. årgang

Lundgård ved Løgstør, som indgår i årsmødeudflugten.

Lundgård er beskrevet side 6-8.

Billedet er fra 1991, før de store udvidelser af produktionsbygningerne.

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomsrådgiver:

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 59 21 18 80, fax 59 21 18 10

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74

Næstformand:

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe,
tlf./fax 98 35 16 03
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskreds)

Karen Jacobsen

»Østerbygård«
Melbyvej 2
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskreds)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Signe Jensen,

Gadekærvej 5, Freerslev,
3400 Hillerød
tlf. 48 26 51 10
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,

»Frigård«, Ypernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholmskreds)

Vagn Juel Jørgensen,

»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalme
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskreds)

Marie Hansen,

Månebakken 3, Dalby
4690 Haslev,
tlf. 56 71 37 92,
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen

»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup
tlf. 54 45 46 25

Jens Peter Skov Jensen,

»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Elise Jensen,

»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krog

Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Peder Mouritsen

»Sædding Storgård« Kvongvej 40,
Sædding, 6830 Nr. Nebel
tlf. 75 28 73 21

Agnete Stampe

»Ny Vastrup«,
Hovervej 105, Hover,
6971 Spjald
tlf. 97 34 80 22
(Formand: Ringkøbing Amt)

Grethe Plagborg,

Mejerigården 28 S
7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Knud Høstgaard Møller,

Lærkevej 34
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Henry Slemming,

Hammelevvej 18, Hammelev
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Niels Christian Jørgensen

Årupvej 29,
8722 Hedensted
Tlf.: 75 89 27 11
(Formand: Vejle Amt)

Jens Skytte,

»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Anne Lis Ladefoged

»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7,
Revn
8500 Grenå
Tlf: 86 30 17 77
(Formand: Århus Amt)

Frants Wetche

»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 32 17

Kræn Hjortlund

»Vanggård«
Vanggårdsvej 25, Stenum
9700 Brønderslev
tlf. 98 83 80 08
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Vi fik afviklet et intervalvalg, og der er som vanligt forskellige følelser over resultatet, men jeg tager nok ikke meget fejl, når jeg vurderer, at vore medlemmer overvejende er tilfredse. Det blev mere en præsidentvalgkamp end en egentlig politisk kamp, men det må vi nok fremover leve med, når de elektroniske medier fokuserer mere på personerne end på politikken.

Når man på valgaftenen fulgte slagets gang, stod det hurtigt klart, at valgets store taber mistede 5 mandater, og en formand forlod pladsen med det samme. Valgets store vinder tabte kun 4 mandater, og sådan er politik mangfoldigt.

Næppe har vi overstået en valgdag, før den næste viser sig i kalenderen, nemlig kommunalvalg og regionsrådsvalg den 15. nov. Det er her kommunalreformen skal stå sin prøve, og de nye kommunalbestyrelser skal først og fremmest bruge den første periode til at få den politiske og den administrative organisation på plads.

Som det ser ud nu, bliver de første nye kommunalbestyrelser et bredt spejl af de bestående råd, og det er måske meget godt, ud fra en betragtning om, at det først og fremmest drejer sig om at opbygge den nye organisation. Det er i øvrigt glædeligt at se, hvordan både det politiske og det administrative system har taget reformen til sig, og arbejder aktivt for at få det til at fungere. Det betyder ikke, at der er enighed om alt, og det står klart, at netop navnet på den nye kommune, er en ting der kan trække folk op af stolen, og få følelserne i kog. Lad os blot håbe, at der er andre og vigtigere ting, der kommer til at præge den kommende valgkamp, selvom der også her bliver tale om nogle personfikserede kampagner.

Dagene længes, vinteren strenges. Vi oplever nogle kolde dage her i februar, og vi kan glæde os over, at de kommer nu, så vi kan få forår snart. Dette at dagene længes føles meget velgørende, for nu ved vi, at det går mod vår og sommer, og netop foråret er vel den tid vi alle i landbruget ser frem til. Her grønnes vor afgrøder, og optimismen breder sig langt ind i et bondehjerter.

Vi glemmer erhvervets fortrædeligheder, og ser fremad. Sådan er bønder skruet sammen, og godt for det.

En tidlig forårshilsen - om end det sner - fra

*Kate og Carl Martin Christensen
Kåregård i februar 2005*

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev
8900 Randers
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Krogebjergvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 76
og 24 63 97 81 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

*Nr. 374 udkommer omkring
den 20. februar 2005. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden den 20. januar 2005.*

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: O'mega kommunikation AIS
Østerbro 4, 4200 Slagelse
Tlf. 58 55 00 33, info@o-mege.dk

Program for årsmødet 2005

Lørdag den 28. maj 2005

- Kl. 10.00 Besøg på Landbrugsmuseet "Hessel",
Hesselvej 40, Lovns, 9640 Farsø.
Museumsleder Tommy Højgaard
vil fortælle om stedet.
- Kl. 12.00 Frokost på Løgstør Parkhotel
- Kl. 14.30 Årsmødet åbnes officielt på Løgstør Parkhotel,
Toftebjerg Alle 6, 9670 Løgstør
- Kl. 15.30 Kaffe
- Kl. 18.00 Festsiddag på Løgstør Parkhotel.

Dagsorden for årsmødet

1. Sang og velkomst
2. Valg af dirigent
3. Formanden aflægger beretning
4. Formanden for Slægtsgårdsarkivet, Henry Slemming,
aflægger beretning
5. Formanden for bladudvalget, A C. Winther-Hansen,
aflægger beretning
6. Beretningerne drøftes
7. Fremlæggelse af regnskab og budget
8. Valg. På valg: Carl Martin Christensen,
Mogens Høge Hansen og
Frants Wetche.
9. Valg af revisor
10. Mødested for årsmødet 2006 og 2007
11. Eventuelt

Søndag den 29. maj 2004

- Kl. 8.30 Afgang fra Løgstør Parkhotel
- Kl. 9.00 Skarp Salling Kirke
- Kl. 10.00 Afgang fra kirken
- Kl. 10.45 Besøg hos gårdejere Jens og Eilif Bigum,
"Højagergaard"
- Kl. 12.15 Afgang fra "Højagergaard"
- Kl. 13.00 Frokost på Løgstør Parkhotel
- Kl. 14.00 Kører vi i private biler til gårdejer
Per Bach Lauersen, "Lundgaard",
Bjørnsholmvej 69, 9670 Løgstør
- Kl. 15.30 Mødet slutter i haven på "Lundgaard"

Mødeudgifter

Der skal på forhånd betales for:

- Lørdag.**
- Frokost på Løgstør Parkhotel110 kr.
- Eftermiddagskaffe20 kr.
- Festsiddag på Løgstør Parkhotel
(tre retter, inkl. 1 glas hvidvin og kaffe)220 kr.
- Fællesudgifter (musik, tryksager, porto m.m.)40 kr.
- I alt260 kr.

Søndag.

- Frokost på Løgstør Parkhotel145 kr.
- Fællesud-gifter25 kr.
- I alt170 kr.

Hvis man vil deltage i forturens besøg **fredag** koster det **50** kr. på Ulstrup, **25** kr. på Bjørnsholm og **175** kr. for middag på Bjørnsholm.

Overnatning

- Der er overnatning på **Løgstør Parkhotel** inkl. morgenmad
- Dobbeltværelse pr. person 1 nat380 kr.
- Enkeltværelse pr. person 1 nat530 kr.
- Dobbeltværelse pr. person 2 nætter575 kr.
- Enkeltværelse pr. person 2 nætter725 kr.

Bus, søndagsudflugt

Der vil blive arrangeret buskørsel til turen søndag formiddag. Det anbefales at tage bussen, da lokale folk vil fortælle om, hvad der passerer. Pris **50** kr.

Busserne kører fra Løgstør Parkhotel og tilbage.

Bustur kl. 8.30 til 13.00.

Bus fra Sjælland

Bus fra Sjælland over Fyn fredag morgen med opsamling efter aftale.

Pris **2.050** kr. pr. person, inkl. mødeudgifter, overnatning og søndagsudflugt.

Opsamlingsstederne er fortrinsvis på gårde, hvor bilerne kan parkeres på gårdspladsen.

Bussen kører kun, hvis der er tilstrækkelig mange deltagere.

Det bedes anført på tilmeldingen, hvor man helst vil stige på, så laver vi en opsamlings- og køreplan som passer til behovet.

Nøjagtigt mødested og tidspunkt meddeles senere.

Afbud

Eventuelle afbud meddeles straks til sekretæren, hvis betaling skal undgås.

FORTUREN

Den traditionelle fortur fredag udgår fra redaktørens ydmyge bolig kl. 8.00. Efter opsamling på Fyn og ved Fredericia venter frokosten på Signesminde kro.

Om eftermiddagen besøger vi først Ulstrup Slot, hvor fru Lilly Friis viser rundt. Ulstrup Slot er et imponerende renæssanceslot fra 1619. Efter mange års forfald erhvervede dyrlæge C. W. Friis Ulstrup Slot, samlede store dele af hovedgårdens frastykkede marker og retablerede slottet.

Efter slotsbesøget kører vi til Bjørnsholm/Vitskøl Kloster. Her fortæller forstander Peter Engelbrechtsen om Vitskøl Kloster og herregården Bjørnsholm.

Efter rundvisningen og en tur i haven, serveres middagen i kælderen til Vitskøl Kloster.

Se pris øverst i denne spalte og tilmelding på side 15.

Tilmeldingsskema findes side 15

Hovedbestyrelsesmødet

Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse afholdt sit ordinære halvårige møde den 17. februar i Landbrugets mødelokale i København.

Hovedbestyrelsen har 21 medlemmer. 6 medlemmer er års-mødevalgt og 15 medlemmer repræsenterer kredsene, så alle kredse er repræsenteret. Endvidere deltager foreningens sekretær og kasserer, arkivleder og redaktør.

Efter landsformandens, Carl Martin Christensens, velkomst - med en særlig velkomst til nye medlemmer af hovedbestyrelsen, havde han en række meddelelser, bl. a. om Indenrigsministeriets länddistriktskonference i Maribo, som skulle afholdes i slutningen af februar. Temaet for konferencen er "Netværk og demokrati i nye kommuner".

I forbindelse med emnet "Netværk og demokrati i de nye kommuner" oplyste landsformanden, at han stiller op til kommunalbestyrelsen i den nye nordfynske kommune. Om vælgerne vil, bliver det Carl Martin Christensens niende periode i kommunalpolitik.

Derefter fulgte en redegørelse for Jens og Anna Jensens fond. Fonden blev stiftet i 1960 med det formål at yde billige lån til yngre landmænd, men tiden løb fra fondens midler, og omkring 1990 ændredes fondens virksomhed sig til at udbetale rejselegater til unge, der ville dygtiggøre sig i udlandet enten i praktisk eller teoretisk landbrug. Carl Martin Christensen er formand for fondsbestyrelsen, og han kunne oplyse, at bestyrelsen har overvejet situationen. Renter er ikke hvad renter har været, og de legater, som udbetales, er på henholdsvis 5.000 og 10.000 kr. Derfor er problemerne, hvor meget kapital vil der være til udbetaling om nogle år, og hvor længe vil et sådan beløb være attraktivt? Derfor søger bestyrelsen nu at ophæve Jens og Anna Jensens fond ved at udbetale formuen i rejselegater.

Fra hovedbestyrelsesmedlemmer blev der stillet det forslag, som fondsbestyrelsen må overveje, nemlig at Jens og Anna Jensens Fond giver et beløb til at få rejst den skulptur af en malkekone ved Dansk Landbrugsmuseum, som foreningen har foreslået, så kunne dette kunstværk også være et mindesmærke for Jens og Anna Jensens Fond.

Ejendomsrådgiver Michael Munthe Fog havde et interessant indlæg om EU-reformen, og der gengives side 5.

Næste punkt var meddelelser fra foreningens sekretær og kasserer Inger M. Hansen. Af det fremlagte regnskab kunne hovedbestyrelsen se, at kontingentforhøjelsen har givet foreningen et betydeligt mindre underskud - 40.000 kr. og det er under det halve af det budgetterede.

Af medlemsstatistikken fremgik det, at foreningen pr. 31. december 2004 havde 1980 medlemmer efter en nettoafgang på 69. Der er meget få udmeldelser, men frafaldet sker "af naturlige årsager", som det blev udtrykt. Medlemsfordelingen er 992 på øerne og 985 i Jylland.

Da revisionen ikke havde væsentlige bemærkninger, tog bestyrelsen regnskabet til efterretning.

Fra slægtsgårdsarkivet kunne arkivar Ejgil Overby meddele, at der siden sidste møde ikke har været den store tilstrømning til arkivet, men til gengæld har der været adskillige udlændinge, som er kommet for at søge deres aner. Og har de personlige henvendelser til arkivet ikke været så stor, så har antallet af E-mails og breve været omfattende, og besvarelsen af disse henvendelser giver arkivets medarbejdere god beskæftigelse.

Om det øvrige arbejde på arkivet kunne arkivaren fortælle, at Helge Sørensens arbejde med registrering af det store materiale fra gårdejer og forfatter Salomon J. Frifelt er ved at være afsluttet. Det fylder nu 80 arkivæsker. Materialet giver et enestående billede af Salomon J. Frifelts store arbejde og arbejdsområde, så man kan blive helt overrasket over, hvor meget den mand kunne overkomme, ofte indenfor ganske korte perioder. Salomon J. Frifelt var en af sidste århundredes store bondedigtere, og selvom arkivet har en del af hans bøger, så vil arkivet gerne have en komplet samling.

Fra bladudvalget kunne redaktøren oplyse, at alt går sin sædvanlige gang, bladet udkommer 6 gange om året, og efter bedste evne prøver han at få artikler fra hele landet.

Foranlediget af landsformanden fik man en debat om konfiskation af tysk ejendom i Danmark efter Anden Verdenskrig. Redaktøren havde tilsendt landsformanden en længere redegørelse om emnet, som professor i retshistorie Ditlev Tamm havde udarbejdet. Vi er ved at være ved 60-året for retsopgøret, og skal man vurdere en af dets skyggesider, er det netop konfiskationen af 4 danske gårde. Hovedbestyrelsen fandt emnet interessant, og det vil blive behandlet i en artikel senere på året.

Fra rejseudvalget kunne Inger M. Hansen oplyse, at turen til Irland er fuldttegnet.

Næste punkt var årsmødet 2005. Himmerlandskredsen har ved A.C. Winther Hansen og Frantz Wetche tilrettelagt et forment program for mødet i og omkring Løgstør. (Se side 3.)

I 2006 afholder Vejle Amtskreds årsmødet i dagene 27. - 28. maj og Vestsjællandskredsen indbyder til årsmøde 2. - 3. juni 2007. Ringkøbing Amtskreds tilbyder værtskabet for 2008.

Hovedbestyrelsesmødet sluttede med meddelelser fra kredsene. Denne udveksling af ideer og erfaringer er meget interessant og giver megen inspiration.

OGN

Adresseændringer

Adresseændringer bedes meddelt
foreningens sekretær: Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv.
Tlf. 59 27 59 77

EU's landbrugsreform

Af ejendomskonsulent Michael Munthe Fog,
I/S LandboSjælland.

Enkeltbetalingsordningen trådte i kraft den 1. januar 2005. Fra denne dato afkobles landbrugsstøtten fra produktionen. Formålet med afkoblingen er at opnå en produktion af landbrugsvarer, som er styret af efterspørgslen og ikke af, hvad der giver mest støtte.

Betalingsrettigheder

Alle landmænd, der den 21. april 2005 råder over et landbrugsareal og indsender en ansøgning under enkeltbetalingsordningen, får tildelt en betalingsrettighed for hver hektar landbrugsjord, der indgår i ansøgningen. Hvis ejeren af jorden selv råder over jorden og indsender en ansøgning i 2005, er det ejeren, der får tildelt betalingsrettigheden. Hvis jorden er bortforpagtet på ansøgningstidspunktet i 2005, er det forpagteren, der får tildelt betalingsrettigheden. Der er forskellige typer af betalingsrettigheder, ligesom betalingsrettighederne vil have forskellig pålydende værdier.

Der kan indgå tre elementer i beregningen af betalingsrettighedernes pålydende værdi:

1. basisstøtte.
2. mælketillæg.
3. kvægtillæg.

Betalingsrettighedernes pålydende værdi fastsættes i løbet af efteråret 2005. Når værdien er fastlagt, kan den ikke ændres. For at få udbetalt den fulde støtte, skal landmanden råde over et landbrugsareal, som i hektar svarer til antallet af betalingsrettigheder.

Basisstøtte

Hver landmand får tildelt betalingsrettigheder for ejede og forpagtede arealer, han råder over på ansøgningstidspunktet i 2005. Betalingsrettighedernes pålydende værdi svarer som udgangspunkt til basisstøtten, som er ca. 2.300 kr. for omdriftsarealer og 500 kr. for permanent græs. Basisstøtten på betalingsrettigheder tildelt på permanent græs hæves i perioden 2009-2012, så den kommer på niveau med basisstøtten til omdriftsarealer ca. 2.300 kr.

Mælketillæg

Landmanden får et mælketillæg, hvis han råder over en mælkekvote den 31. marts 2005.

Mælketillægget lægges oven i basisstøtten på de betalingsrettigheder, landmanden får tildelt i 2005.

Kvægtillæg

Landmanden får et kvægtillæg, hvis han har fået handyrpræmie, slagtepræmie, ekstensiverings- eller ammekopræmier i 2000-2002. Kvægtillægget lægges oven i basisstøtten på de betalingsrettigheder, landmanden får tildelt. En del af kvægtillægget inddrages i perioden 2009-2012, hvor et anvendes til at forhøje værdien af betalingsrettigheder tildelt permanent græs.

Gartnerirettigheder

Har en landmand dyrket et areal med spisekartofler, læggekartofler, grønsager eller ærter til konsum i 2003, vil de

landmænd i 2005 være berettiget til at få gartnerirettigheder.

Gartnerirettigheder giver landmanden rettighed til at få udbetalt støtte selv om der dyrkes spisekartofler, læggekartofler, grønsager eller ærter til konsum på arealerne. Der kan ikke udbetales støtte for disse afgrøder, hvis landmanden alene råder over betalingsrettigheder uden gartnerirettigheder.

Braklægning

Udbetalingsprocenten til brak i 2005 er 8 %, og den skal opfyldes af alle bedrifter, der søger betalingsrettigheder og støtte til mindst 22 ha omdriftsareal i 2005. Landmanden får tildelt 8 % af de betalingsrettigheder, der vedrører omdriftsarealet, som udtagningsrettigheder. Hver udtagningsrettighed kræver braklægning af en hektar jord årligt for at udløse en betaling. Udtagningsrettighederne vil hver have en pålydende værdi på ca. 2.300 kr. idet tillægspræmier fra mælk og kvæg ikke fordeles på disse.

Udtagningsrettigheder skal udnyttes, før der kan udbetales støtte på andre betalingsrettigheder.

Økologer får også tildelt udtagningsrettigheder, men er fritaget for braklægning. De kan få støtten, der er tilknyttet til udtagningsrettighederne udbetalt uden braklægning.

Overdragelse af betalingsrettigheder

Betalingsrettighederne kan sælges med eller uden jord. Betalingsrettighederne kan også udlejes som led i en forpagtningssaftale, men kan ikke udlejes uden jord.

Rådighedsperioden

Det er en betingelse for udbetalingen af støtte, at landmanden mindst råder i 10 måneder over de landbrugsarealer, han søger støtte til. Denne periode kaldes rådighedsperioden.

Den generelle rådighedsperiode løber fra 15. januar til 15. november, men landmanden kan frit vælge en anden periode, som blot skal begynde mellem 1. september og 21. april. Den tidligst mulige periode landmanden kan vælge i ansøgningsåret 2005 er således fra 1. september 2004 til 1. juli 2005, og den senest mulige periode er fra 21. april 2005 til 21. februar 2006. Jo tidligere en periode landmanden vælger, jo større valgfrihed har landmanden i det efterfølgende ansøgningsår.

Man kan skifte rådighedsperiode fra ansøgningsår til ansøgningsår, men der må ikke på noget tidspunkt være overlapning mellem perioderne.

Landmanden skal være særlig opmærksom på kravet om rådighedsperiode, når der indgås ejendomshandler eller forpagtningssaftaler.

Tidsplan

Meddelelse om tildeling af betalingsrettigheder samt udbetaling af støtte forventes at ske i december 2005, forudsat at ansøgningen er fejlfri.

Sidste frist for udbetaling af støtte er 30. juni 2006.

Michael Munthe Fog

Lundgård ved Løgstør

Lundgård omkring år 1900.

Ved årsmødeudflugten besøger vi søndag formiddag det store og moderne landbrug Lundgård, hvor Brith Bandsholm Tallaksen Laursen og Per Bach Laursen er tredje generation. De har frie børn: Mathias 10, Malthe 8, Mads 6 og Magnus 4 år.

Lundgård blev oprettet i 1700-tallet som en ladegård under herregården Bjørnsholm, men først i 1859 blev det en selvstændig ejendom, da gårdens forpagter P. A. Bie købte den ved auktion. Gården omfattede godt 300 ha, herunder Fredskoven "Lunden". I 1914 og 1918 blev der til udstykning frasolgt 80 ha, på hvilket areal, der oprettedes 8 husmandsbrug.

I 1939 købte Jens Bach Laursen Lundgård, som da havde et samlet areal på 236 ha, deraf 105 ha ager, 41 ha eng, 88 ha skov og 2 ha have og gårdsplads. Den nye ejer omlagde driften og i 1952 byggedes en kostald, der blev lejet ud til staten til afkomstprøvestation. Det var den største afkomstprøvestation i landet, der var plads til 80 køer.

Gården var kontraktligt forpligtet til at passe dyrene og skaffe foderet, men staten havde en kontrolassistent på gården.

I 1941 erhvervede Jens Bach Laursen - sammen med en fætter - den nærliggende Ørnstrup hovedgård, men efter to år trak han sig ud af kompagniskabet for at koncentrere sig om driften af Lundgård.

Jens Bach Laursen (født 1894) døde i 1959, og den yngste søn i søskendeflokken, Aksel Bach Laursen, overtog Lundgård.

I 1973 ophørte prøvestationen, og stalden blev udvidet til 120 køer og en stald til ungdyrene blev opført. Der blev også etableret en større sobesætning. Der var et betydeligt folkehold på gården, som blev suppleret med 4 - 5 mand i skoven og savværket. I 1978 besluttede Aksel Bach Laursen at sætte køerne ud, og de sidste køer forlod Lundgård i 1981. Efter salget af skoven i 1983 var Lundgård blevet en planteavlsgård.

I 1990 blev tredje generation, Per Bach Laursen, medejer, og det samlede areal var da på 161 ha, hvoraf 150 ha var ager. Per Bach Laursen havde lært praktisk landbrug i Danmark England og USA. Efter at have afsluttet uddannelsen som agrarøkonom fra Næsgård Agerbrugsskole, blev han ansat som salgskonsulent i Superfos. Faderen var utryk ved sønnens engagement udenfor det praktiske landbrug, og han foreslog at sønnen skulle overtage halvdelen af gården, hvilket skete i 1990. Der blev straks indrettet stalde til 300 søer. Af de 7000 smågrise var der plads til at fodre 2000 op, så resten blev solgt.

På samme tid begyndte lillebroderen at hjælpe til i marken, og det gør han stadigvæk.

I 1994 opførtes en stald, så alle 7000 smågrisene kunne fodres op.

I 1994 begyndte opkøbet af jord. Der var ikke meget jord til salg på egnen, men efterhånden har Per Bach Laursen samlet de 80 ha, der blev udstykket fra gården i 1914 og 1918. Nu hører der 250 ha til Lundgård og driften omfatter 380 ha. I 1998 blev Per Bach Laursen enejer, og året efter udvidedes soholdet til 550 søer. Nu er Per Bach Laursen ved at øge kapaciteten til 1100 søer.

Planteavl omfatter 50 ha med kartofler til stivelsesfabrikkerne i Langholt og Krarup, men ellers er det korn. På Lundgård blander man selv foderet.

Hovedbygningen er opført i 1914. Det store lade fra 1896 bliver fornyet, da den tog megen skade efter stormet først på året. Kostalden fra 1952 er ombygget til drægtige søer, og hvor den gamle hestestald med elevværelserne lå, blev der i 1997 opført et maskinhus på 1200 m². Et maskinhus fra 1958 bruges til sortercentral for kartoflerne samt til kølehus. Der er intet gammelt på Lundgård, men Per Bach Laursen har valgt at bevare gårdens gamle form, som en firelænget gård.

Nu er al planlægning for byggeri indrettet efter de kommende krav til, at alle søer skal gå løse.

Lundgård omkring år 1900.

Per Bach Laursen er ikke alene engageret i gårdens drift, han har også engageret sig i organisationsarbejdet. Han er med i 12-mandssektionen, han sidder i præsidiet for Det kongelige danske Landhusholdningsselskab, og han er formand for selskabet 3S, der står for indkøb af grovvare. Og så har han været medlem af bestyrelsen for Danske svineproducenter, og sad tre år som formand. Det er også blevet til et medlemskab af lokalrådet for Realkredit Danmark. Endelig er Per Bach Laursen med i bestyrelsen for et stort landbrug i Letland.

Vitskøl Kloster og Bjørnsholm

Vitskøl Kloster blev grundlagt i 1158 af kong Valdemar den Store som tak for, at han året i forvejen havde undgået at blive dræbt i Roskilde ved overfaldet af fætteren Svend og at han få måneder efter vandt sejren over ham på Grathe Hede syd for Viborg.

Klosteret blev lagt ved Withscuele, og af dette danske navn dannede munkene det latinske Vitæ Schola – Livets Skole. Klosteret var viet til Cistercienserordenen, en orden som både dyrkede det spekulative ved lærde studier og det operative ved bl. a. praktisk agerbrug.

Klosteret nød i udstrakt grad grundlæggerens og de efterfølgende kongers gunst, hvorved det voksede sig stort og rigt på gods. Der var oprindeligt plads til 22 munke foruden et ikke nærmere fastsat antal lægbrødre.

Ved reformationen overtog kongen klosteret med bygninger og gods, men foreløbig fik klosteret lov til at bestå. Klosteret var Cistercienserordenens retmæssige ejendom, og det kunne man ikke tage fra dem, men reformationen betød, at der ikke kom flere munke til, og derfor kunne kongen i 1563 omdanne godset til et kongeligt len.

I 1573 mageskiftede kong Frederik den Anden Vitskøl Kloster med Livø, 125 gårde og huse samt 3 vandmøller m. m. med rigsråd Bjørn Andersen til Stenalt for gods på Sjælland. Den nye ejer ændrede godsets navn til Bjørnsholm.

Efter Bjørn Andersens død i 1583 arvedes det af sønnen Truid Bjørn, som allerede døde i 1590. Den yngre broder, Jacob Bjørn, der havde fået Stenalt, døde ligeledes ung, og som den sidste mand af den gamle slægt, idet begge døde uden livsarvinger. Deres tre søstre arvede hver en herregård i Vesthimmerland, som de bragte til deres mænd.

Omtrent en måned efter Truids død fødte enken, Ermegaard Gyldenstjerne, en søn, som døbttes med faderens navn, men døde samme dag. Hun blev derved ejer af Bjørnsholm, idet barnet havde arvet faderen, og hun arvede efter sin søn, men det kom til en pinlig proces, idet svogrene og svigerinderne hævdede, at hun havde begået arvesvig, idet barnet havde været dødfødt og derfor ikke kunne arve, men hun vandt sagen og beholdt Bjørnsholm.

Ermegaard Gyldenstjerne ægtede i 1600 Gjord Kaas, en brodersøn til kong Christian den Fjerdes berømte kansler, Niels Kaas til Tårupgård. Kort efter brylluppet blev Gjord Kaas overbevist om, at han havde to børn med sin fætters enke, fru Birgitte Rosenkrantz, et forhold, der da betragtedes som blodskam. Han flygtede til udlandet for at undgå døden. Birgitte Rosenkrantz blev halshugget, og da Gjord Kaas var uforsigtig nok til at vende hjem i 1616, blev han det også.

Fru Ermegaard Gyldenstjerne døde antagelig i 1608, og Bjørnsholm arvedes af broderen Niels Christoffersen Gyldenstjerne, som døde i 1619 uden livsarvinger. Søsteren jomfru Sophie Gyldenstjerne arvede, og fra hende gik godset videre til hendes nærmeste slægtninge, søskendebørnene Holger Bille og Jesper Friis. Holger Bille solgte i 1637 sin halvpart til Axel Nielsen Juul til Kongstedlund, der således fra 1643 ejede den sammen med Jesper Friis enke, fru Lisbeth Ulfeldt.

Lundgård omkring 1930.

Det blev en økonomisk kamp for at bevare Bjørnsholm. Bygningerne forfaldt. Klosterkirken lå hen som ruin. Godset, hvoraf en del var øde, afhændedes og indskrænkedes.

I 1689 solgtes Bjørnsholm til Anders Mortensen Kjærulf, en herredsfogedsøn fra Kær Herred og broder til Lauritz Kjærulf til Wiffertsholm. De to brødre adledes i 1724.

Anders Kjærulf samlede igen en stor del af godset og udskilte afbyggergården Lundgård. Padkær var udstykket et par slægtled tidligere.

Anders Kjærulf døde i 1735, men havde alt forhen i 1728 i anledning af, at han indgik nyt ægteskab, holdt skifte med sin eneste søn, regimentskvartermester Søren Kjærulf, der ved den lejlighed fik udlagt Bjørnsholm, Ørndrup på Mors og Halkær. Søren Kjærulf døde to år efter. "En elsket ven i livet, en begrædet ven i døden" skrev sognepræsten i Ellits-høj, der var en stor studehandler, hvilket forklarer venskabet. Det var lykkedes Søren Kjærulf at sætte alt over styr på de to år han havde Bjørnsholm. Enken, Johanne Benzon, pantsatte Bjørnsholm med gods og tiender til sin rige morbroder, kancelliassessor Peder Thøgersen Lasson til Rødslet. Året efter overtog han hele ejendommen. Han døde i 1737 og Bjørnsholm blev tillige med Nørre Vosborg overtaget af sønnen Mathias Lasson, der opkøbte tiender og fæstegods. Han restaurerede og bygge nyt. Efter hans død 1756 overtoges Bjørnsholm med Lundgård og Padkær ved skiftet i 1759 med 65 tdr. hartkorn, hvoraf 13 tdr. var mølleskyld, 104 tdr. tiendehartkorn og 454 tdr. hartkorn bønderfæstegods af sønnen Peder Lasson, der ejede gården under de store landboreformer.

Peder Lasson døde i 1808 og året efter solgtes den samlede ejendom til kaptajn senere kammerherre Caspar de Mylius. Han genoprettede avlsgården på Livø, gik fra studehold til mejeridrift og fortsatte med gennemførelse af landboreformerne på godset Men i slutningen af de strenge landbrugs-krise måtte han give op og i 1828 overtog staten Bjørnsholm, Lundgård og Padkær tillige med den store Ågård i Hanherred.

Mens staten ejede Bjørnsholm var den i en årrække forpagtet ud til A. C. Nyholm, der merglede en stor del af jorderne og opdyrkede hede m. m.

Sidst i 1850'erne frasolgte staten det meste af fæstegodset, og i 1859 solgtes Lundgård til forpagteren, P. A. Bie.

I 1867 solgte staten Bjørnsholm med 43 tdr. hartkorn til ritmester Allan Dahl. Tilliggende udgjorde 1.050 tdr. land, hvoraf 200 tdr. land var hede, der var også en del sandjorder, men mere end 500 tdr. land var agerjord og 150 tdr. land var eng.

Allan Dahl solgte i 1873 Bjørnsholm til premierløjtnant i flåden L. R. Thalbitzer, efter hvis død i 1887 den blev overta-

Lundgård år 2000.

get af enken Ida Marie f. Hansen. Gården var da på 580 ha, deraf godt 110 ha forstrand og godt 100 ha hede.

I 1903 solgte hun til cand. phil. A. T. Loehr, som i 1910 foretog en udstykning, ved hvilken der oprettedes 10 statshusmandsbrug, hver med 11 ha. Loehr solgte i 1918 den tilbageværende hovedparcel, og i de følgende år var der en række hyppige ejerskift. I 1920 købte gårdejer J. Eriksen, Ranum resterne af den gamle herregård, som han i 1930 overdrog til sønnen Robert Eriksen.

Arealet var da 206 ha, hvoraf 110 var ager, 55 eng, 25 skov, 11 overdrev og 5 have og gårdsplads.

Den gamle avlsgård lå tæt ved hovedbygningen, men efter branden i november 1931 opførtes en ny avlsgård 200 meter længere mod nord.

Den store hovedbygning var fredet, men i 1934 meddelte ejeren, at han så sig nødsaget til at nedrive bygningerne, da deres vedligeholdelse var ham for kostbar. Der var da ingen anden udvej for deres bevarelse end at staten købte det gamle bygningsanlæg, og det skete samme år.

I 1942 købte staten også avlsgården. Der indrettedes ungdomshjem i den gamle hovedbygning.

Nu ejes Vitskøl Kloster af Københavns Kommune, der driver den som skole og kursuscenter.

Bygningerne

Et cistercienserkloster var opført efter en særlig ordensregel. Kirken i nord skulle være treskibet og tre fløje skulle danne en klostergård eller en fratergård. Frater betyder broder, så det var en gårdsplads, hvor munkebrødre kunne færdes i from stilhed. En cistercienserklosterkirke måtte ikke have tårn, men den måtte gerne have et meget stilfuldt kor, hvor der ikke blev lagt nogen begrænsninger for overdådigheden i byggeriets udformning

Klosterkirken kan først være påbegyndt efter 1170, da den er opført af teglsten. I 1287 brændte kirken. Alt hvad der nu ses vest for korsarmene må være opført efter branden, for det adskiller sig ved tunge former stærkt fra den ældre dels festlige arkitektur.

Kirken blev aldrig fuldført, tilgangen af munke kan være vigende og derfor havde man ikke brug for et større kirkerum.

Kong Frederik den Anden rekvirerede kobbretaget, det skulle indgå i finansieringen af Syvårskrigen. Efter kongens overdragelse af det gamle kloster til adelsmanden Bjørn Andersen gik kirken i forfald. Fra o. 1600 holdtes gudstjenesterne i Fruerstuen, og den gamle romanske klosterkirke blev et stenbrud. I 1643 opførtes en ny kirke. Denne kirke lå

som nordfløj lige ved siden af den gamle klosterkirke, så klosterkirkens sydmur blev nordvæg i den nye kirkefløj.

I 1668 blev den nuværende kirkefløj opført på samme sted. Denne kirkesal fra barokkens tid var i brug indtil 1916, da der opførtes en ny kirke i Overlade.

Østfløjen rummede nærmest kirken et sakristi, men ellers ses intet af den middelalderlige indretning, skønt fløjens mure utvivlsomt gemmer betydelige rester af den romanske klosterbygning.

Bjørnsholms ejer i midten af 1700-tallet, Mathias Lasson, omdannede fløjens indre til et barokpalæ med lange gange og et smukt trapperum. Der er bevaret to stuer med rococotapeter.

Vestfløjen er antagelig yngre end østfløjen, men den er også bygget af munkestene i munkeskifte, så det er klosterets gamle vestfløj. Gavlen bærer årstallet 1646 og Elsebeth Ulfeldts initialer, men dette årstal henviser til en ombygning.

Omkring år 1800 blev sydfløjen revet ned, men den var først opført i herregårdstiden.

Den avlsgård, der nedbrændte i 1931, var opført af Mathias Lasson i 1754. På gavlen af den store lade sås årstallet samt Mathias Lassons og hustrus initialer.

Bjørnsholms gamle hovedbygning ligger smukt i landskabet. Den minder os om både det gamle kloster og den store herregård, men kommer man forbi, må man ikke undlade at kikke nærmere på kirkeruinen og stor gamle haveanlæg.

Besøg på Bjørnsholm

Fredag, den 27. maj kl. 16.00 besøger deltagerne på forturen Vitskøl Kloster og vises rundt i de bygninger, der engang var hovedbygningen til Bjørnsholm. Se omtalen side 3.

OGN

Vitskøl Kloster, der efter reformationen blev til herregården Bjørnsholm.

NYE MEDLEMMER

Gårdejer
Knud Kjær Poulsen
Vejle Landevej 74
7000 Fredericia

Proprietær
Mads Bjørn Larsen
"Lillerup"
Lillerupvej 4
8751 Gedved

Karen og
Aage Østergaard
Frankerupvej 2
4400 Kalundborg

Proprietær
Hans Henrik Buchard
Petersen
"Styelsgården"
Holbækvej 60
Sorterup
4200 Slagelse

Gårdejer
Erling Aabye Dam
"Smørengård"
Rønnevej 54
3720 Åkirkeby

Gårdejer
Kristian Lund Madsen
Grydebjergvej 24
4440 Mørkøv

Gårdejer
Kaare Grodal
"Øgård"
Øvejen 16
4532 Gislinge

Gårdejere Jytte og
Niels Morten Østergaard
Nielsen
Tarpbagevej 67
6852 Billum

Niels Nejsig Larsen
Hølundvej 94
9362 Gandrup

Broholm Gods
Broholmsvej 32 A
5884 Gudme

Gårdejer
Jens Eg Søgaard Kristensen
"Egsgård"
Varde Landevej 78
7200 Grinsted

Gårdejer
Erland Bendtsen
Pedersmindevej 28
Stensby
5485 Skamby

Gårdejere Christa
Og Marcus Nielsen
Flensborg Landevej 26
Jejsing
6270 Tønder

Gårdejer
Jørn Vinther Nielsen
"Holmegård"
Kærsholmvej 4
Grumstrup
8732 Hovedgård

Godsejer Lisbeth
og Steen Erik Højgaard
"Ørumgård"
Sønderskovvej 5 B
Ørum
8721

Gårdejere Anne Lie og
Jes Jørgen Andersen
Nørrevej 15
Abild
6270 Tønder

Gårdejere Randi
og Steffen Elkjær
"Sterregården"
Stærremarksvej 2
4200 Slagelse

Godsejere Mariann
og Hans Fischer Boel
"Østergård"
Østergårdsvej 25 A
5330 Munkebo

Gårdejere Margrethe
og Andreas Rasmussen
"Stenbæk"
Ellehammervej 149
9430 Vadum

Albert Rasmussen
Blegindvej 83
Blegind
8362 Hørning

Gårdejer
Ejgil Winther Rasmussen
Ydinggade 4
Yding
8752 Østbirk

Gårdejer
Jens Christian Pedersen
"Thorgård"
Ottingvej 17
Otting
7860 Spentrup

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til: Carl Martin Christensen,
Kåregård,
Badstrupvej 39,
5485 Skamby.

Aldrupgård ved Ulstrup

Formanden for Dansk Slægtsgårdsforenings Midtjysk kreds er Jens Skytte, der er tredje generation på Aldrupgård.

Aldrupgård er en gammel gård. Den er omtalt omkring år 1600, da den ejedes af slægten Parsberg.

I Matriklen fra 1682 ses i Hvorslev sogn Aldrup - en gård med 16 tdr. hartkorn og 93 tdr. land dyrket areal. Om gården tidligere har været en hovedgård er en mulighed, da den har haft adelig ejer.

I 1850'erne købte Rasmus Nielsen Aldrupgård, der stod for knapt 6,5 tdr. hartkorn og 122 tdr. land. Gården er omtalt som sognets største og bedste gård.

Rasmus Nielsen opførte i 1860 den nuværende hovedbygning. Rasmus Nielsen var en kendt hesteavlser, der var med til at skabe den jyske hest. Hingsten Aldrup Munkedal blev født på Aldrupgård i 1893.

I 1891 døde Rasmus Nielsen, og enken, Jensine Pedersdatter, førte gården videre hjulpet af sønnen Thomas Rasmusen. Den 21. juli 1901 solgte arvingerne Aldrupgård til Jens Skytte Jensen. Han var født i Over Løjtrup i Laurbjerg sogn den 6. oktober 1874. Han blev i andet ægteskab gift med Kirsten Amdisen, der var født i Hvorslev sogn den 8. oktober 1887.

Jens Skytte Jensens fader havde været skytte på Bidstrup gods, men blev senere landmand.

Jens Skytte Jensen købte kort efter århundredskiftet 16 tdr. land skov, og så fornyede han avlsgårdens bygninger, idet en ny staldlænge mod øst blev opført i 1907. Den store lade med det markante midterparti er fra 1917 og vestlængen er fra 1924.

Omkring 1915 var der en besætning på 22 malkekøer, 37 stk. ungvæg og kalve, 1 tyr, 8 heste, 3 plage og 1 føl. Der var 4 får og årligt leveredes 60 fedesvin.

I 1947 overtog sønnen Niels Skytte gården. Han var gift med Kåtte Mathilde Skytte.

Omkring 1960 var der 30 malkekøer, 45 ungvædder og 200 slagtesvin på gården.

I 1966 opførtes et nyt maskinhus. Får år efter blev køerne sat ud og stalden ombygget, så der blev stipladser til 600 slagtesvin.

I 1972 blev sønnen, Jens Skytte, medejer af gården i et I/S. Samme år købtes en naboejendom på 12 tdr. land. Produktionen af slagtesvin blev udvidet ad tre gange i henholdsvis 1974, 1980 og 1986.

I 1986 blev Jens Skytte enejer og han ombyggede de gamle stalde.

Nu er der plads til 2500 slagtesvin, der giver en årlig produktion på ca. 9.000 svin.

Foruden de 85 ha har Jens Skytte i 1998 forpagtet 35 ha og i denne vinter har han købt en gård med 80 ha.

Driften består af korn, frø og raps.

Svineproduktionen fordrer 165 ha for at opfylde miljøkravet, men da Jens Skytte er med i Thorsø Miljø og Biogas, er problemet løst. Al gyllen køres til biogasanlægget, firmaet aftager 1000 m³ og resten tages retur til at køre ud på egne marker.

I 1966 opførtes et stort ridehus med stald til 14 heste. Efter at fruens rideundervisning var ophørt, var boksene lejet ud, men nu har en berider lejet ridehuset.

Jens Skytte er i repræsentantskabet for Danish Crown og i bestyrelsen for Thorsø Miljø og Biogas. Han er aktiv i Busbjergspillene, - et lokalt friluftsteater, der til sommer opfører Oliver Twist. Jens Skytte har været aktiv i Round Table, men nu er han et aktiv for Den danske Frimurerorden.

I sine to ægteskaber har Jens Skytte tre døtre. Den ældste er landmand og hendes ven er også uddannet landmand, så Jens Skytte forventer at fjerde generation er sikret.

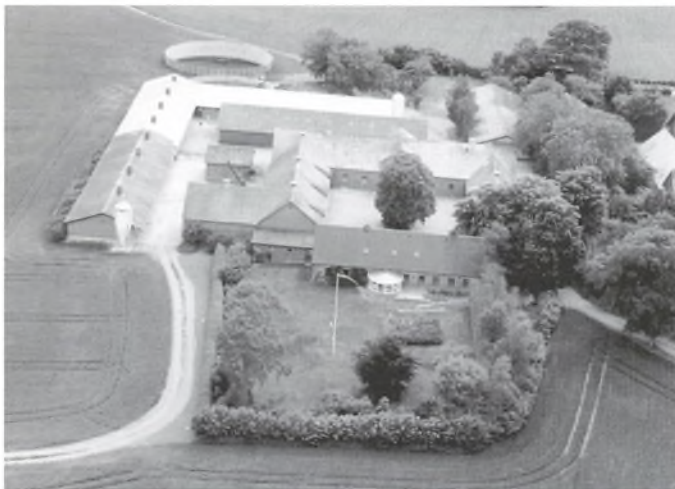
Aldrup Munkedal

Om den jyske hingst, der blev født på gården i 1893 fortæller Jens Skytte:

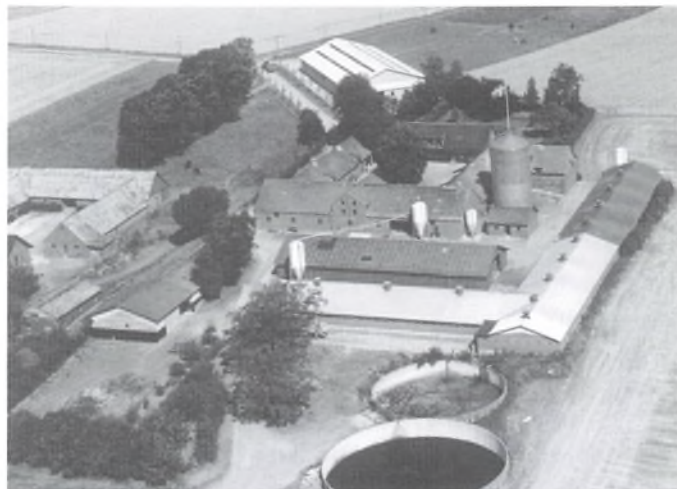
"Randersegnen har fra gammel tid været centrum for den jyske hesteavl. Mange interesserede opdrættere og den gode jord gav et god grundlag herfor.

Hovedbygningen set fra gårdspladsen - marts 2005.

Aldrupgård set fra nord.

Aldrupgård set fra syd.

Rasmus Nielsen, der købte Aldrupgård i 1850'erne, kom fra Lee. Hans slægt var engageret i avlsarbejdet for en svær hest, og han fik et godt avlsmateriale med og takket være forbindelsen til hjemegnen benyttede han foreningshingsten Munkedal 11.

I 1893 fødtes hingsteføllet, der fik navnet Aldrup Munkedal. Som voksen blev den ikke særlig stor, men køn og meget tiltalende af bygning. Hingsten blev første gang udstillet i 1895 på dyrskuet i Langå, hvor den fik første præmie. I 1900 blev den udstillet ved Landmandsforsamlingen i Odense, hvor den opnåede den højeste anerkendelse i form af Kongepremien, som kun landets bedste hingste modtager.

Hestekendere sagde, at dens eneste svaghed i eksteriør var lidt korte lår og en tynd skank.

Et udvalg fra Horsens Hesteavlforening kom til Aldrupgård for at besigtige hingsten. De syntes dog, at den var for dyr. Man forlangte nemlig 5.000 kr. for hesten, og det var ganske mange penge dengang.

En handel kom ikke i stand, men da de var på vej ned ad bakken mod Hvorslev, kom de alligevel på andre tanker. De kom derfor tilbage og slog til. Som det siden viste sig, havde de netop indgået det bedste køb nogensinde.

I 1898 bedækkede Aldrup Munkedal 270 hopper og den virkede indtil 1912. Resultatet gennem årene blev over 120 stambogsførte hingste - meget højt præmierede, samt over 250 stambogsførte hopper. Den blev altså helt dominerende i den jyske avl. Aldrup Munkedal havde en helt fremragende nedarvningsevne af gode egenskaber. Ingen anden dansk hingst kom i den grad til at dominere den jyske avl i løbet af så få år. Den blev far til over 1500 føl."

En statue i bronze og i naturlig størrelse står i dag udenfor Bygholm Landbrugsskole ved Horsens.

OGN

Stenalt

Den gamle herregård Stenalt på Norddjursland er ikke en slægtsgård, men den har et anderledes og interessant landbrug, og her fortæller tidligere godsforvalter Kaj Mogensen om gården.

Historien

Den ældste kendte ejer af Stenalt var Bo Leigel ca. 1375. Der har siden været mange ejere, men den mest kendte er nok Anna Krabbe, som gjorde meget for at forskønne Stenalt. Hun opstillede en runesten fra en nærliggende de høj i parken samt to granitsøjler, som nu står i Tøjhushaven i Randers. Anna Krabbe skænkede mange ting til Ørsted og Voer kirker, bl. a. de smukke stolestader og rigt udskårne herskabsstole fra 1607 med figurlige fremstillinger af givener og hendes mand.

Et vidnesbyrd om Anna Krabbes interesse for slægtshistorie var den nu forsvundne tavle, som hun i 1597 anbragte i slægtens i 1595 opførte gravkapel ved Ørsted kirke.

Anna Krabbe døde i 1618. Derefter kom mange ejere, som kun havde Stenalt i kort tid.

I 1798 overtog Preben Brahe Schack Stenalt og lod nedrive Bjørn Andersens game og interessante gård og sluttede i 1799 overenskomst med bygmester Anders Kruse om opførelse af en ny hovedbygning og forpagterbolig. Preben Brahe Schack havde været i Italien og fundet smag for den palladianske byggestil, som han lod Stenalts nuværende hovedbygning opføre i.

Preben Brahe Schack solgte Stenalt i 1810, og så kom der en tid med mange ejere. I 1842 købte Peter Christian Brun Stenalt, som var i familiens eje indtil 1934, hvorefter hans nevø, greve Carl Scheel, overtog godset. I 1939 solgtes omkring 330 tdr. land til Statens Jordlovsudvalg til udstykning af statshusmandsejendomme på ca. 22 tdr. land. Hovedpacellen blev solgt til forpagter Erik Blach, som i 1956 solgte den til Axel Bie-Nielsen.

Familien Bie-Nielsen solgte Stenalt til Ellen Egeskov i 1981, og i 1990 overtog Dorte Mette Jensen og Arne Fremmich gården.

De nye ejere har restaureret hovedbygningen med nænsom hånd. Alt, der kunne bruges, blev brugt igen, og i samarbej-

Stenalts italiensk inspirerede hovedbygning fra 1799.

de med arkitekt Jørgen Overby, Gram blev der udført et stort arbejde med at føre den tilbage til den gamle stil, men det gamle zinktag blev udskiftet med kobbertag.

Indvendig har maleren Per Kirkeby og billedhuggeren Bjørn Nørsgaard været med til at tilføre huset høj nutidig kunstnerisk kvalitet. Dette førte til, at Dorte Mette Jensen og Arne Fremmich fik deltaget Europa Nostraprisen i år 1994.

Der blev opført et flisfyre med en 1000 m² flislade. Flisfyret opvarmer alle husene og korntørreriet. Byggeriet falder ind i de eksisterende bygninger med tegl som tag og vægge af træ. Den gamle kostald/svinestald er den eneste bygning, der ikke bliver brugt i dag.

Land- og skovbrug

Landbruget på Stenalt har været forpagtet ud i mange år til C. Broch Didriksen. Han var forvalter på Stenalt i en årrække i 1930'erne. Så forlod han gården, men blev kaldt tilbage i 1940 som inspektør. Han sagde ja til stillingen på den betingelse, at han kunne blive forpagter efter få år. Det blev han i 1942.

I hans første år som forpagter blev der lavet et dige ud til Randers Fjord samt en pumpestation. Det samlede areal, der blev inddæmmet, er ca. 1100 ha. Før kunne man kun høste høg på noget af arealet. Stenalt har 200 ha af det inddæmmede areal.

Det var et stort arbejde, alt blev gjort med hånden. Der er ca. 10 km hovedkanal og mange grøfter. De første år var der ikke meget at avle på markerne, C. Broch Didriksen gjorde et stort arbejde med at dybdepløje og opdyrke den inddæmmede jord. Der var mange grøfter og skel der skulle jævnes, men det lykkedes. Jeg har set billeder, der viser forskellen fra det ikke dybdepløjede og det, der blev dybdepløjet, og der var stor forskel.

C. Broch Didriksen begyndte som forpagter med køer. Disse blev omkring 1950 udskiftet med grise, og der blev oparbejdet en stor elitebesætning af søer med slagtesvin. Grisene blev sat ud i 1972, da vi kom i EF. Derefter blev Stenalt drevet som ren planteavlbrug.

C. Broch Didriksen døde i 1976, men hans hustru, V. Broch Didriksen, fortsatte forpagtningen til sin død i 1997.

Jeg kom til Stenalt i 1978 og drev den til 1. januar 1988 som almindeligt landbrug. Der var 370 ha under plov. Det blev drevet med rug, byg og frøgræs indtil 1988, hvor vi begyndte at avle hvede og raps. Så blev rugen sat ud.

Der var mange, der ikke kunne forstå, at vi ikke begyndte at avle hvede og raps noget før, men da vi kunne avle nogle store udbytter i byg til malt- og sædekorn og få en god pris, valgte vi det. Udbytterne lå ca. på 72 hkg i byg, 85-110 hkg i hvede, ca. 40 hkg i raps og frøgræs ca. 2100 kg pr. ha.

I 1985 begyndte vi at sælge halmen til Grenå og andre steder, men jeg synes at kunne mærke på jorden, at den er meget kold og tung. Så man skal nok passe på med at gå for langt ned i pris på halm, da jeg mener, at den har stor jordforbedringsværdi på længere sigt.

Det var nogle spændende år på Stenalt under V. Broch Didriksen. Jeg havde det meget frit, men under det ansvar, der følger med at administrere et stort landbrug.

Den 1. januar 1998 overtog Dorte Mette Jensen og Arne Fremmich driften af landbruget. Jeg blev tilbudt at fortsætte som leder, men på betingelse af, at Stenalt skulle drives økologisk. Efter kort betænkningstid sagde jeg ja.

Ejerne købte alle maskiner af boet. De blev vurderet af to maskinhandlere udpeget af henholdsvis ejere og boet.

Landbruget kører nu på 7. år som økologisk, skoven er på 9. år.

Skovens drift ledes af skovrider Niels Terp Hansen, Hornslet. Vi udfører arbejdet efter hans anvisninger. Skovens areal er på ca. 23 ha fordelt således: 60 % løvtræ og 40 % nåletræ. Der beregnes en årlig tilvækst på 1400 m³. Planmæssig hugst er 700 m³ heraf er 500 m³ til eget flisfyre. Der klippes ca. 15 tons pyntegrønt årligt.

Landbrugsjorden er meget flad. Der er ikke mange sten, men meget uens bonitet i alle markerne. Der er ikke mange skel og skovbryn. Dejlige store marker, som er opdelt i ca. 25 ha. Dog kan mange slås sammen, da vi kun har pæle i enderne til kontrolmåling af EU og andre.

Jorden er meget tung at drive, da det er gammel havbund. Selv sand kan være dødt og tungt at arbejde i.

Jorden vurderes fra jb 3 til jb 8-10.

Det samlede landbrugsareal er nu 468 ha inkl. Nygård og Kristianlund. Udbyttet det første år var 70 % af traditionel drift. Udbyttet 2. år var 60 %. Nu ligger vi på omkring 60 % i korn og 80 % i frø. Udbyttet i lupiner og hestebønner er normalt. Mandskabet er 3 faste mand. Det samlede forbrug af timer i marken er ca. 1600 timer, altså under en mand om året. Resten af tiden går med skov, bygninger, maskiner, veje, dræn m.m.

Hvordan er det så at skulle omstille sig til økologisk drift og udføre det?

Jeg synes, det er interessant, men det er også en stor udfordring, og der er meget nyt at sætte sig ind i. Den traditionelle drift af landbrug var ved at blive for ensformig – efter 21 år på samme gård. Det eneste man kunne snakke om var sprøjtevæske og kunstgødning, de højeste udbytter uden at

skele til udgifterne. Jeg synes, at man indenfor landbruget bør vise større forståelse for de forskellige driftformer, og ikke være så skeptisk, men helre indgå en dialog med hinanden.

Jeg har hørt mange bemærkninger om økologisk drift, såsom at det er kun for at få forhøje støtte.

Jeg har frarådet mange kun at lægge om på grund af denne. Hvis man ikke er indstillet på at dyrke økologisk landbrug fuldt og helt, skal man lade være.

Malkegeder

En dag i september 2002 kom Dorte og spurgte, om vi ikke skulle have malkegeder. Jeg blev noget overrasket og tænkte på den gamle buk, der stod ved gadekæret i gamle dage og lugtede forfærdeligt.

Vi tog en tur til Holland og så 4 Sahnegedebebesætninger, både økologiske og traditionelle i såvel nye som gamle stalde.

Det forandrede mit syn på geder. Ingen lugt, rene og meget nemme dyr at have med at gøre.

Dorte bestilte 400 gimmerkid og 4 bukkekid til levering i foråret 2003 fra en økologisk besætning.

Alle dyrene havde stamtavler, og hollænderen var en meget kendt gedeavlser både i og udenfor Holland.

Vi ansatte en fodermester, som vi sendte til Holland en måned for at lære noget mere om geder.

Den 28. april 2003 ankom de første gedekid til Stenalt. Næste hold kom i juni og de sidste i august. Vi fik desværre kun 264 kid, da avleren ikke kunne skaffe flere. Det var en stor skuffelse for os. De nyankomne kid blev sat ud på græs, da de havde været her i ca. 14 dage. Der blev købt 4 flytbare huse, som de kunne være i, da vi først skulle bygge en ny stald til dem.

Byggeriet blev planlagt og begyndte 1. august 2003 med krav om, at de første geder skulle ind den 1. oktober. De kom ind den 8. oktober!

Stalden er opført i elementer med naturlig ventilation og opdelt i 4 store bokse, som hver kan indeholde 200 malkende geder.

Boksene er på tværs i bygningen, og der er opført en sidebygning midtpå til malkestald. Gederne går på dybstrøelse. Der skal muges ud 3-4 gange om året. Fodringen sker med Mullerup hængebane, der tager ensilage, kraftfoder og korn og blander det til fuldfoder. Den kan uddele foderet flere gange dagligt uden hjælp fra mandskabet.

Malkningen sker i en karrusel med 48 pladser. Der malkes 2 gange i døgnet og samtidig gives der ca. 100 gram kraftfoder pr. gang. Det bevirker, at dyrene er mere interesseret i at komme ind for at blive malket, og de står mere roligt i karrusellen.

Den daglige drift

Gederne passes af fodermesteren og en elev.

Der skal ensilage i de to fodersiloer hver anden dag. Der strøs om vinteren hver dag, men om sommeren kun hver anden dag. Gimmerne afhornes for ikke at beskadige hinanden – især yveret.

Afhorningen sker med hjælp fra dyrlægen. Først skal de helbedøves, og så bliver de bedøvet under hornene, som så brændes af. Det er et stort arbejde. Bukkene får lov til at beholde hornene, da man siger, at det er nemmere at sælge bukke til avl med horn. Der er ingen grund til at bekoste udgiften til afhorning på dem, der skal slagtes.

Kiddene går hos moderen i en stor flok i ca. 6 uger. Så tages de fra i ca. 16 timer i døgnet. Efter yderligere to uger bliver de helt fravænnet og kommer over i en anden boks. De bliver fodret med det same som de store geder. Vi har prøvet med kalvekraftfoder, men det er vi holdt op med, da de bliver for store.

Foderet

Vi giver dem ensilage efter ædelyst, det er en blanding af græs, ærtehelsæd og korn. De skal have 3,5 fe daglig fordelt på 2 fe i ensilage og 1,5 fe i kraftfoder.

Mælken

Vi leverer mælk til Søvind Mejeri ved Horsens. Al mælken bliver brugt til ost.

Vi har en femårskontrakt.

Vi forventer at opnå en årsydelse på ca. 1000-1500 l mælk pr. ged.

Goldperioden er ca. 2 måneder. Drægtighedsstiden er på ca. 5 måneder.

Det giver ikke så meget mælk i år, da de er førsteårsmalke-re. På nuværende tidspunkt giver de ca. 3 l pr. dag. Mælken indeholder fra 3,2 til 3,8 % fedt og fra 3,0 til 3,5 % protein. Celletallet er højt, fra 300 til 1000, men det har ingen indflydelse på afregningen eller ostefremstillingen.

Der er stor efterspørgsel på gedemælk i Danmark.

Gedekød

Gedekødet er det største problem, som vi ikke har løst endnu. Gedekød er meget fedtfattigt og lyst. Det smager som en mellemting mellem kalvekød og kalkun.

Vi afholdt en gedefesten med alle de ansatte på gården, hvor vi fik 3 forskellige gederetter, og alle kunne lide gedekødet. Af ernæringsmæssige hensyn vil danskerne sandsynligvis blive interesseret i gedekød, da det er yderst fedtfattigt, jernholdigt samt kolesterollavt, men det kræver nok en overgangstid at få danskerne til at spise det.

Jeg synes man skal prøve det og ikke være så afvisende på forhånd.

Avlsdyr

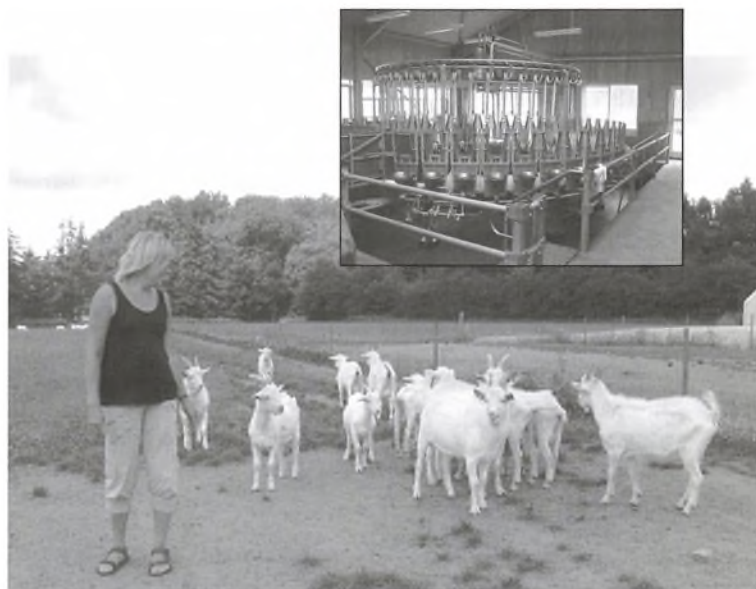
Vi håber på, at andre får lyst til at begynde en produktion af geder, og der bliver afsætning af avlsdyr i Danmark. Vi solgte Sahnebukke til sæson 2004 og sælger avlsgimmer til sæson 2006.

Økonomien

Vi begyndte med et overslag til byggeriet på 5 millioner kr. foruden gylletank og ensilagesiloer, men det endte med et beløb på omtrent 7 millioner i alt.

Hvis det går som forventet, er alt betalt - både byggeri og dyr - om 10 år.

Kaj Mogensen.

NYT FRA KREDSENE

Vestsjællandskredsen

Generalforsamlingen blev afholdt den 19. januar, og den blev afviklet med vanlig ro og værdighed.

Efter generalforsamlingen fortalte cand. agro. og landmand Thomas Fink om sit liv fra barndommen i Nürnberg til konsulent og landmand i Danmark.

I skolen sagde læreren, da han hørte at drengen ville være landmand, "at han kan let finde et højere mål!"

Thomas Fink er også konservatorieuddannet organist, og har gennem de sidste 11 år været organist i Tølløse kirke.

For 3 år siden engagerede Thomas Fink sig i landbrugsproduktion i Slovakiet. Formålet for produktionsselskabet er at producere svin i et område, hvor der er mangel på svinekød. Selskabet lejer jorden, der nu omfatter 4000 ha med vinterhvede og 3000 ha med majs. Dette bruges til at fodre 3400 søer og slagtesvinene. Et slagtesvin i Slovakiet skal veje 150 kg og afregnes med 12 kr. pr. kg. levende vægt.

Thomas Fink fortalte at det som produktionsselskabet kan producere med 12 mand, var der i kommunisttiden 700 mand om. Dengang lod staten som om de betalte, og de ansatte lod som om de arbejdede!

Bureaukratiet er meget større i Slovaliet end her, men korruptionen løser mange problemer!

Thomas Finks foredrag var både interessant og muntert, og vi fik et rigtigt godt indtryk af forholdene i Centraleuropa.

Sommerudflugten afvikles **lørdag, de 2. juli** til Fyn med besøg på Refsvindinge Bryggeri, Ørbækklunde, hvor godsejer Lars-Haagen Lange viser rundt i slottet og fortæller om landbruget. Dagen slutter på Østergård i Allesø hos Kirsten og Bendt Bendtsen. Økonomi- og Erhvervsministerens hjem er en gammel slægtsgård, der blev omtalt i nr. 353 af Slægtsgården.

Vagn Juel Jørgensen

Vendsysselkredsen

Vi besøger svejsefabrikken **Migatronik** i Fjerritslev torsdag den **17. marts 2005**. Mødetid er **19.30**. Adresse, Aggersundvej 33, Fjerritslev. Indkørsel fra omfartsvejen.

Arrangementet er samme med Himmerlandskredsen.

Tilmelding senest 14 marts til: Poul Frederiksen 98 83 40 27, Birgitte Bruun 98 46 60 19 eller Winther Hansen 98 35 16 03

Kræn Hjortlund

Fynskredsen

Foreningen afholder et arrangement den **17. marts kl. 14.00** med emnet "**Hvad er det værd?**"

Vi mødes på Ulriksholm Slot, Ulriksholmsvej 96, Kølstrup, 5300 Kerteminde.

På Ulriksholm skal vi se antikviteter og kunst. Dorrit og Claus Bertelsen vil fortælle og vise rundt.

Derefter kører vi til Kølstrup Forsamlingshus, Kertinge Bygade 83, hvor vi drikker kaffe.

Bestyrelsen opfordrer til, at man tager "en ting" med, som Bertelsen vil vurdere. I forbindelse med mødet vil der blive afholdt **generalforsamling**.

Tilmelding senest den 14. marts til Karen Jacobsen 64 71 23 60 eller Mogens Andersen 65 95 80 22

Mogens Andersen

Haderslevkredsen

Forårsmøde med **generalforsamling** afholdes på Tørning Kro ved Hammelev torsdag den **10. marts 2005 kl. 14.00**.

Efter generalforsamling og kaffe foredrag ved fhv. redaktør Johannes Mose Madsen om "Herremænd, bønder og småkårsfolk"

Elise Jensen

Ribe Amtskreds

Sommerudflugten – onsdag, den **8. juni 2005** – går i år til den nye Billund Lufthavn.

Anne Grethe Bendiczen vil give os en grundig rundvisning i lufthavnen. **Tilmelding er nødvendig**, da der kun kan være 40 personer på hver rundvisningshold.

Tilmelding til 75 32 04 12 **senest 1. juni**. Alle er velkomne. Aftenen slutter med kaffe i lufthavnen, vor der kan stilles spørgsmål til Anne Grethe Bendiczen.

Grethe Plagborg

Århus Amtskreds

Kredsen har planlagt to arrangementer til sommeren. Det først er den **20. juni**, hvor vi besøger Lyngby kirke og Fævejlø Hovedgård. Det andet gælder proprietær Ove Porses 50 års jubilæum på Fredenslund, som markeres med et driftsbesøg den **1. juli**.

Anne Lis Ladefoged.

Det sydlige Sønderjylland

Sommerudflugten i år afholdes lørdag, den **12. juni**, hvor vi besøger Christiansfeld.

Kl. 10.00 mødes vi på Tyrstrupgård ved Christiansfeld hos Bente og N. E. Schultz-Petersen, der er tredje generation på den gamle hovedgård, hvis historie er tæt knyttet til Brødremenigheden.

Kl. 11.30 ser vi Genforeningsmuseet, og derefter går vi over på den anden side vejen til Den gamle Grænsekro, hvor midt-dagen serveres kl. 12.15.

Derefter samles vi på Brødremenighedens forsamlingsplads i Christiansfeld, hvor Bente Schultz-Petersen fortæller og viser rundt. Rundvisningen slutter på Brødremenighedens hotel, hvor der serveres eftermiddagskaffe.

Tilmelding til Chr. A. Krogh tlf.: 74 41 53 12

Aftenudflugt - den 28. juli - til Sandberg Slot med efterfølgende generalforsamling. Landsformand for Dansk Slægtsgårdsforening, Carl Martin Christensen, vil være tilstede og har et indlæg.

Chr. A. Krogh.

Midtjysk kreds

Tirsdag, den 7. juni kl. 19.30 afholdes møde på Landbo-centeret "Landbo Midt", Asmildklostervej 11, 8800 Viborg. Mødet begynder med rundvisning i den moderne ejendom og slutter med, at der vil blive serveret kaffe i kantinen. Herefter vil skatteekspert Poul Hjorth gennemgå nogle landbrugsmæssige skatteforhold, især med henblik på generationsskifte. Undervejs bliver der mulighed for spørgsmål og debat.

Lørdag den 9. juli kl. 13.00 er der arrangeret besøg på Thorsø Miljø og Biogasanlæg, Kongensbrovej 10, 8881 Thorsø, hvor der vil være rundvisning. Vi hører også om centerets baggrund og funktion.

Efter mødet vil der kl. ca. 15.30 blive serveret kaffe med brød og afholdt generalforsamling i Thorsø Pavillon, Jernbanegade 29, Thorsø.

E. Overby

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 2005

Tilmelding kan kun ske skriftligt (evt. pr. e-mail) til Slægtsgårdsforeningens kasserer og sekretær Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, **senest den 1. april 2005.**

Hvis man **ikke** skal overnatte, **senest den 20. april.**

Deltagerliste m.m. vil blive fremsendt sammen med girokort til indbetaling af mødeudgifter i begyndelsen af maj.

FØLGENDE DELTAGERE TILMELDES (skriv tydeligt):

Navne _____

Adresse: _____

Telefon: _____

Hermed bestilles (skriv antal personer)

- Møde**
- _____ Besøg på Ulstrup, fredag
 - _____ Besøg på Bjørnsholm, fredag
 - _____ Middag på Bjørnsholm, fredag
 - _____ Frokost, lørdag
 - _____ Eftermiddagskaffe, lørdag
 - _____ Festmiddag, lørdag
 - _____ Frokost, søndag

- Overnatning**
- _____ Lørdag - søndag, dobbeltværelse
 - _____ Lørdag - søndag, enkeltværelse
 - _____ Fredag - søndag, dobbeltværelse
 - _____ Fredag - søndag, enkeltværelse

- Busser**
- _____ Bus, søndagsudflugt
 - _____ Bus fra Sjælland med påstigning i _____

Eventuelle afbud meddeles straks til sekretæren, hvis betaling skal undgås.

KOPI TIL EGET BRUG:

Hermed bestilles (skriv antal personer)

- Møde**
- _____ Besøg på Ulstrup, fredag
 - _____ Besøg på Bjørnsholm, fredag
 - _____ Middag på Bjørnsholm, fredag
 - _____ Frokost, lørdag
 - _____ Eftermiddagskaffe, lørdag
 - _____ Festmiddag, lørdag
 - _____ Frokost, søndag

- Overnatning**
- _____ Lørdag - søndag, dobbeltværelse
 - _____ Lørdag - søndag, enkeltværelse
 - _____ Fredag - søndag, dobbeltværelse
 - _____ Fredag - søndag, enkeltværelse

- Busser**
- _____ Bus, søndagsudflugt
 - _____ Bus fra Sjælland med påstigning i _____

Eventuelle afbud meddeles straks til sekretæren, hvis betaling skal undgås.

Inger M. Hansen,
Svalevej 13,
4440 Mørkøv

 POST
B **PP** DANMARK
Magasinpost

Bønder på en klippeø

Bornholms Landøkonomiske Forening har i anledning af sit 200 års jubilæum udsendt en meget læseværdig bog med titlen "Bønder på en klippeø", der både skildrer foreningen gennem de sidste 50 år og beskriver landbrugets udvikling i samme periode.

I bogens forord skriver formanden for Bornholm Landøkonomiske forening, Erling Aaby Dam:

"Der bliver færre og færre selvstændige landbrugsejendomme, og de bliver større og større.

For at kunne følge med, er landmænd hele tiden nødt til at investere i mere jord, nye moderne maskiner og større besætninger.

Det skaber livsbetingelser for de forholdsvis få tilbageværende landbofamilier, men det skaber også beskæftigelse – både på de store enheder og i landbrugets følgevirkninger: slagteriet, mejeriet og grovvarerhandelen. Det skaber endvidere beskæftigelse til håndværkere, vognmænd og deres chauffører. Landbruget er stadig og vil sikkert fortsat i mange mange år være det vigtigste erhverv på Bornholm. Som man kan se er landbruget med til at skabe grundlaget for andre samfundsgrupper. Og så er det vel nærmest en betingelse, at vi har landbrug for at vi fortsat kan have det blomstrende turisterhverv.

Men det må aldrig blive sådan, at turismen er det vigtigste levebrød for flertallet af bornholmere. Det skal fortsat være sådan, at turister kommer her i kraft af den ro og den afstressende natur, vi kan byde på, bl. a. i kraft af landbrugets tilstedeværelse.

Landbruget skal på sin side være indstillet på, at der skal være mulighed for at pleje og sikre naturen. På det område er vi godt på vej, og vi stiller os gerne til rådighed for drøftelser med naturorganisationer så vi i fællesskab kan sikre en udvikling, der både giver plads til natur og landbrug - og til en fornuftig udvikling af det bornholmske samfund."

Efter en omtale af den nuværende bestyrelse følger en række afsnit om formændene gennem de sidste 50 år, her kan man bl. a. læse om Poul Ancher Hansen, Stensebygård, som årsmødedeltagerne besøgte i forbindelse med årsmødeudflugten i 2003. Poul Ancher Hansen var i en halv snes år formand for Slætsgårdsforeningen på Bornholm.

Det er ikke alene biografier af formændene, men også beskrivelser af deres landbrug i perioden, og det giver nogle interessante linier i udviklingen, både i det bornholmske landbrug og det nationale/europæiske.

Derefter følger beskrivelser af nogle interessante landbrug. Ikke mindst artiklen om Olsminde, hvor Kim Larsen, der har 150 malkekøer, kan fortælle, at han får 500.000 kr. mere om året for sin mælk ved at levere det til Bornholms mejeri i Klemensker, end hvis han havde været leverandør til Arla.

Formand Erling Aabye Dam, viser jubilæumsbogen frem og fortæller om indhold og arbejdet med at få indholdet på plads. Indholdet er redigeret af Søren R. Wulf

Husholdningskonsulent Kamma Larsen, der var ansat fra 1957 til 1987 beskriver perioden således:

"Man synes der er sket virkelig meget. På en måde er udviklingen måske gået i ring: husholdning – forbrugerhusholdning. Det vil jeg forklare på den måde, at ordet husholdning (at holde hus) er født af nøjsomhed. Men i de senere år har husholdning nærmest været et forkæret ord, der ikke kunne anvendes. Al oplysning og undervisning indenfor husholdningsfaget har helst skullet heddet noget med forbrug. Forbruger er i modsætning til husholdning født af overfloden. Nu har energikrisen og strenge tider i det hele taget på en overbevisende måde mindet os om, at det er mere rigtigt at holde hus med alt end at forbruge alt." Og så slutter Kamma Larsen med dette citat af husholdningspioneren Magdalene Lauridsen: "Husførelse er at bruge, hvad man har, for at få hvad du ønsker."

Der følger en artikel om landboudomsarbejdet og den lokale rådgivnings udvikling. Så kommer bogens mest tankevækkende bidrag, nemlig om landbrugets mekanisering af fhv. lektor Svend Sonne Kofoed. Teknikken har ikke alene ændret landbruget – men også landskabet. Udviklingslinierne er trukket op på en meget interessant måde.

Derefter kommer en artikel om andelsbevægelsen på Bornholm. I beskrivelsen af mejeriet oplyses, at Bornholms Andelsmejeriet i Klemensker har så stor succes med sin blåskimmelost, der har vundet to verdensmesterskaber, at mejeriet må importere betydelige mælkemængder fra Skåne for at kunne dække behovet.

Bogen slutter med en historisk oversigt fra "Det bornholmske Selskab for Efterslægten" til Bornholms Landøkonomiske forening, der er landets ældste landboforening.

Bogen om Bornholms Landøkonomiske Forening rummer så mange oplysninger om Bornholms og landbrugets forhold, at den burde være pligtlæsning for alle.